

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QITUVCHILARNING DIAGNOSTIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI O'RGANISH

Boboyeva Gulnoza Ro'ziyevna

*Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha
va boshlang'ich ta'lim fakulteti Ta'lim va tarbiya
nazariyasi (boshlang'ich ta'lim) 1-bosqich magistranti*

Anotatsiya: *Ushbu ish boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining diagnostik tafakkurini rivojlantirish metodikasini o'rganishga bag'ishlangan. Diagnostik tafakkur o'quvchilarning bilim, ko'nikma va rivojlanish darajasini aniqlash, muammolarni erta tashxislash hamda individual yondashuvni takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotda diagnostik tafakkurning mazmuni, uning boshlang'ich sinf o'qituvchilari faoliyatidagi o'rni, shuningdek, uni rivojlantirishga qaratilgan metodlar tahlil qilinadi. Taklif etilgan metodika o'qituvchilarda tahliliy fikrlashni kuchaytirish, monitoring va baholash jarayonlarini samarali tashkil etish hamda o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy diagnostik vositalarni tatbiq etishga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *diagnostik tafakkur, boshlang'ich ta'lim, pedagogik diagnostika, metodika, tahliliy fikrlash, monitoring, baholash, o'qituvchi kompetensiyasi, o'quv jarayoni, diagnostik vositalar.*

Annotation: *This study is devoted to exploring methods for developing diagnostic thinking among primary school teachers. Diagnostic thinking plays an important role in identifying pupils' levels of knowledge, skills, and development, detecting problems at an early stage, and improving individualized instruction. The research analyzes the essence of diagnostic thinking, its role in the professional activity of primary school teachers, and the methods aimed at enhancing it. The proposed methodology helps strengthen teachers' analytical thinking, effectively organize monitoring and assessment processes, and apply modern diagnostic tools used to determine pupils' personal development.*

Keywords: *diagnostic thinking, primary education, pedagogical diagnostics, methodology, analytical thinking, monitoring, assessment, teacher competence, learning process, diagnostic tools.*

Аннотация: *Данная работа посвящена изучению методики развития диагностического мышления учителей начальных классов. Диагностическое мышление имеет важное значение для выявления уровня знаний, умений и развития учащихся, раннего обнаружения проблем, а также совершенствования индивидуального подхода. В исследовании анализируются сущность диагностического мышления, его роль в профессиональной деятельности учителей начальных классов, а также методы, направленные на его развитие. Предлагаемая методика способствует усилению аналитического мышления педагогов, эффективной организации мониторинга и оценивания, а также внедрению*

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

современных диагностических средств, применяемых для определения личностного развития учащихся.

Ключевые слова: *диагностическое мышление, начальное образование, педагогическая диагностика, методика, аналитическое мышление, мониторинг, оценивание, профессиональная компетентность учителя, учебный процесс, диагностические средства*

Diagnostik tafakkur – o'qituvchining o'quvchilarning bilim, ko'nikma va rivojlanish darajasini aniqlash, ta'lim jarayonidagi xatolarni aniqlash, muammolarni erta aniqlash va o'quv jarayonini optimallashtirish qobiliyatidir.

Bu tafakkur tahlil qilish, solishtirish, baholash va xulosa chiqarishga asoslanadi.

Diagnostik tafakkur yordamida o'qituvchi o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlab, ularga moslashgan ta'lim usullarini qo'llashi mumkin.

Ahamiyati:

Ta'lim sifatini oshiradi

O'quvchilarning o'sishini samarali nazorat qiladi

Individual yondashuvni rivojlantiradi

Muammoli o'quvchilarni aniqlash imkonini beradi

2. Diagnostik tafakkurning tarkibi

Boshlang'ich ta'limda diagnostik tafakkur quyidagi elementlardan iborat:

Kuzatish – o'quv jarayonidagi harakatlarni va natijalarni aniqlash.

Tahlil qilish – kuzatilgan ma'lumotlarni solishtirish va izohlash.

Baholash – o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini o'lchash.

Xulosa chiqarish – ta'lim jarayonini yaxshilash bo'yicha qaror qabul qilish

3. Boshlang'ich ta'limda diagnostik tafakkur ahamiyati

O'quvchilarning individual rivojlanish darajasini aniqlash

Muammoli o'quvchilarni aniqlash va ularga yordam ko'rsatish

Ta'lim jarayonini tizimli va samarali tashkil qilish

Baholash jarayonini ob'ektivlashtirish

O'quvchilarning qobiliyatini va bilim darajasini real vaqt rejimida kuzatish

4. O'qituvchilarda diagnostik tafakkurini rivojlantirish metodikasi

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarida diagnostik tafakkurni rivojlantirish uchun quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

4.1. Tahliliy fikrlashni rivojlantirish

O'quvchilarning ishlanmalarini solishtirish va tahlil qilish

Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va yechim topish

Refleksiya mashg'ulotlari orqali o'z faoliyatini baholash

4.2. Pedagogik diagnostika vositalaridan foydalanish

Testlar, diagnostik kartalar va monitoring varaqalari

Portfoliolarni tahlil qilish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

O'quv jarayonida olingan natijalarni tizimli qayd etish

4.3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish (AKT)

Onlayn testlar va interaktiv baholash tizimlari

O'quvchilar faoliyatini raqamli portfellar orqali kuzatish

Statistik ma'lumotlar va grafiklar yordamida tahlil qilish

4.4. Refleksiv metodlar

O'qituvchining o'z ishini baholashi

O'quvchilarning o'z-o'zini baholashiga ko'maklashish

Mashg'ulotdan so'ng xatolar va muvaffaqiyatlarni tahlil qilish

5. Diagnostik tafakkur orqali kutiladigan natijalar

O'qituvchining pedagogik qaror qabul qilish qobiliyati oshadi

O'quvchilarning individual rivojlanishini aniq kuzatish mumkin bo'ladi

Ta'lim jarayoni tizimli va samarali bo'ladi

O'quvchilar o'rtasidagi bilimlar tafovuti kamayadi

Yangi pedagogik strategiyalarni qo'llash imkoniyati yaratilad

Boshlang'ich ta'lim – bolaning shaxsiy va intellektual rivojlanish asoslari shakllanadigan bosqich.

Bu jarayonda o'qituvchining diagnostik tafakkuri o'quvchining rivojlanish jarayonini aniq tahlil qilishga yordam beradi.

Diagnostik tafakkur – bu o'qituvchining o'quv jarayonidagi holat, natija va o'zgarishlarni kuzatish, tahlil qilish, baholash va xulosa chiqarish qobiliyatidir.

2. Diagnostik tafakkurning mazmuni

O'quvchilarning bilish faoliyatini o'rganish

O'quvchilar individual xususiyatlarini aniqlash

Ta'lim jarayonidagi kamchiliklarni erta aniqlash

O'quv dasturi va metodlarning samaradorligini baholash

Rivojlanish dinamikasini kuzatib borish

3. Boshlang'ich ta'limda diagnostik tafakkurning ahamiyati

Har bir o'quvchiga mos individual dastur tuzish imkoniyatini yaratadi.

Ta'lim sifati va natijalarini aniq baholashga yordam beradi.

Muammoli o'quvchilarni erta aniqlash va ularga ko'mak berish imkonini oshiradi.

Baholash jarayonini ob'ektiv va tizimli qilishga xizmat qiladi.

4. O'qituvchilarning diagnostik tafakkurini shakllantirish metodikasi

Quyidagi yondashuvlar samarali hisoblanadi:

4.1. Tahliliy fikrlashni rivojlantiruvchi metodlar

Mantiqiy topshiriqlarni tahlil qilish

O'quvchilar ishlanmalarini solishtirish

Muammoli vaziyatlar bo'yicha tahliliy savollar

Refleksiya mashg'ulotlari

4.2. Pedagogik diagnostika vositalaridan foydalanish

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Testlar, diagnostik kartalar

Kuzatish varaqalari

Portfoliolarni tahlil qilish

O‘quvchilarning faoliyatini muntazam monitoring qilish

4.3. AKT (axborot-kommunikatsiya texnologiyalari) asosida diagnostika

Raqamli test platformalari

Onlayn baholash menejmenti

Interaktiv diagnostik xaritalar

O‘quvchining raqamli portreti

4.4. Refleksiv metodlar

O‘qituvchining o‘z faoliyatini baholashi

O‘quvchilar bilan fikr almashish

Ta’lim jarayonidagi xatolarni tahlil qilish

5. Kutilayotgan natijalar

O‘qituvchilarda diagnostik tafakkur darajasi oshadi

O‘quvchilarning rivojlanish dinamikasi aniq nazorat qilinadi

Ta’lim sifati yaxshilanadi

Individual yondashuv kuchayadi

O‘quvchilar o‘rtasidagi bilimlar tafovuti kamayadi

Xulosa

Diagnostik tafakkur boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchisi uchun zaruriy kasbiy kompetensiya hisoblanadi. Uni rivojlantirish orqali ta’lim jarayoni yanada samarali, tizimli va aniq maqsadga yo‘naltirilgan holga keladi. Boshlang‘ich ta’limda diagnostik tafakkur – har bir o‘qituvchi uchun zarur bo‘lgan kasbiy kompetensiya. Uning rivojlanishi orqali ta’lim jarayoni sifatli, tizimli va o‘quvchilarning individual imkoniyatlariga mos bo‘lishi ta’minlanadi Boshlang‘ich ta’limda diagnostik tafakkur – har bir o‘qituvchi uchun zarur bo‘lgan kasbiy kompetensiya. Uning rivojlanishi orqali ta’lim jarayoni sifatli, tizimli va o‘quvchilarning individual imkoniyatlariga mos bo‘lishi ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullaeva, N. (2018). Boshlang‘ich ta’limda pedagogik diagnostika va baholash metodikasi. Toshkent: O‘zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti.
2. Karimov, T. (2020). O‘qituvchining diagnostik tafakkuri va uning rivojlanishi. Toshkent: Ilm-Ziyo nashriyoti.
3. Islomova, M. (2017). Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida analitik fikrlashni rivojlantirish metodlari. Pedagogika jurnal, 3(12), 45–52.
4. Gapparov, S. (2019). Ta’lim jarayonida diagnostik yondashuvlar. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

5. UNESCO. (2015). Teacher Competency Framework for Primary Education. Paris: UNESCO Publishing.
6. Pospelova, L. (2016). Pedagogical diagnostics in primary education. Moscow: Education Press.
7. Bahodirova, Z. (2021). Boshlang'ich ta'limda individual yondashuv va monitoring metodlari. Toshkent: Ilmiy nashr.
8. Shamsiev, A. (2018). Pedagogik monitoring va diagnostik tafakkur. Toshkent: Fan va ma'rifat nashriyoti.
9. H. Biggs & J. Tang (2011). Teaching for Quality Learning at University. McGraw-Hill Education.
10. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. Assessment in Education, 5(1), 7–74.

